

Hvordan blir Nasjonalarkivets tilsyn og veiledning med nytt regelverk?

Nytt regelverk – arkiv, tilsyn og veien videre

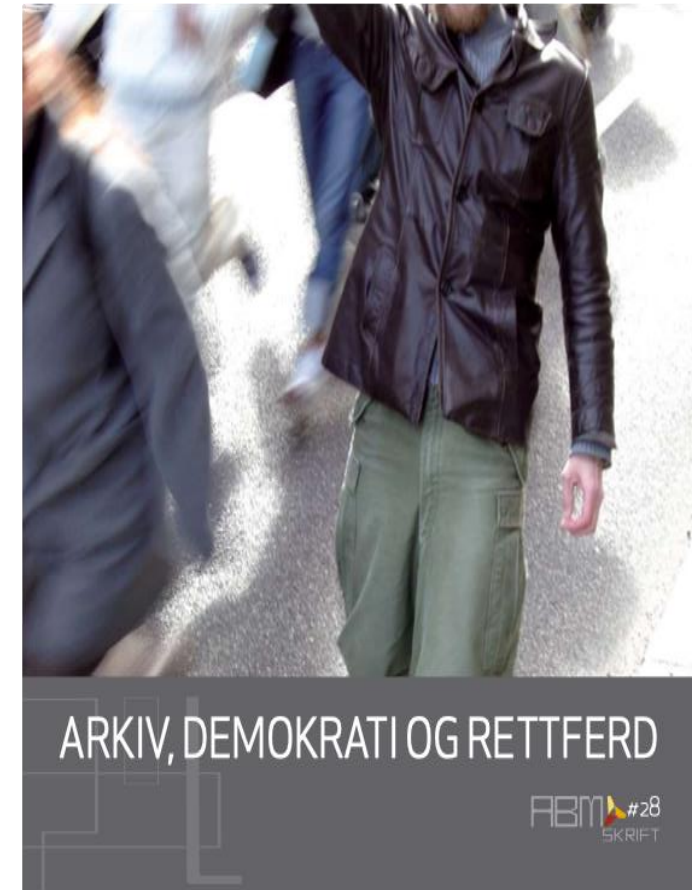
- Elisabeth har redegjort for det nye regelverket fra et juridisk ståsted
- Jeg skal snakke mer fra et arkivfaglig og tilsynsfaglig perspektiv, om hvordan Nasjonalarkivet vil jobbe framover
- Det nye arkivregelverket gir mer handlingsrom – og dermed større ansvar.
I et funksjonsbasert regelverk blir **internkontroll, ledelsesforankring, veiledning og læring** helt avgjørende, og **tilsyn er ett av flere virkemidler** for å sikre god dokumentasjon, rettssikkerhet og demokratisk kontroll.

Arkiv - en grunnmur i god forvaltning

Ingen god forvaltning uten god dokumentasjonsforvaltning:

- Rettssikkerhet
- Åpenhet og tillit
- Demokratisk kontroll
- Dokumentasjon av beslutninger
- Vår felles hukommelse

Erfaringer fra tilsyn – alvorlig risikobilde

Erfaringene fra tilsyn siste 10 år:

- Alvorlige og gjentakende avvik
- Tap av rettighetsdokumentasjon
- Svak intern styring og kontroll
- Tap av digital dokumentasjon
- Store etterslep på journalføring
- Uklar ansvarsfordeling
- Manglende internkontroll

Utvalgte eksempler på arkivtap avdekket ved tilsyn i 2024

- En kommune har tapt arkivverdig dokumentasjon fra et skolesystem. Systemet ble avvirket, og arbeidet med å ta uttrekk startet for sent. Karakterprotokoller, vitnemålsprotokoller, vurderingsnotater og møtereferat er tapt. Kommunens egen konklusjon er at: «*Ansvarsfordeling, rutiner og kommunikasjon internt har ikke vært tydelig nok*».
- Under tilsyn med en kommune kom det frem at fagsystem fra sosialtjenester, skole og barnehage er avsluttet uten at det er tatt uttrekk. Logger og metadata er ikke bevart. Arkivverket vurderer det til å være en konsekvens av manglende forankring av arkivansvar.
- En kommune har tapt dokumentasjon fra flere fagsystem, blant annet fra sosialtjenesten og skolen.
- På en skole har papirarkiv gått tapt som følge av vannskade. Kommunen har ikke oversikt over hvilke arkiver som befant seg i lokalet hvor lekkasjen inntraff.
- En kommune har hatt flere tilfeller av uhjemlet kassasjon. Ved ulike anledninger har det blitt kastet og makulert rettighetsdokumentasjon fra enkelte av skolene. Kommunen har ikke kartlagt omfanget av disse arkivtapene. Det er heller ikke satt inn tiltak i etterkant av hendelsene for å sikre at det ikke skal skje igjen.
- Et tilsyn avdekket at en kommune hadde utført uhjemlet kassasjon av søknader om grunnskole opplæring for voksne.

Et regelverk som gir mer fleksibilitet – og tydeligere ansvar

- Funksjonsbasert regelverk
- Fokus på *hva* som skal oppnås
- Større handlingsrom

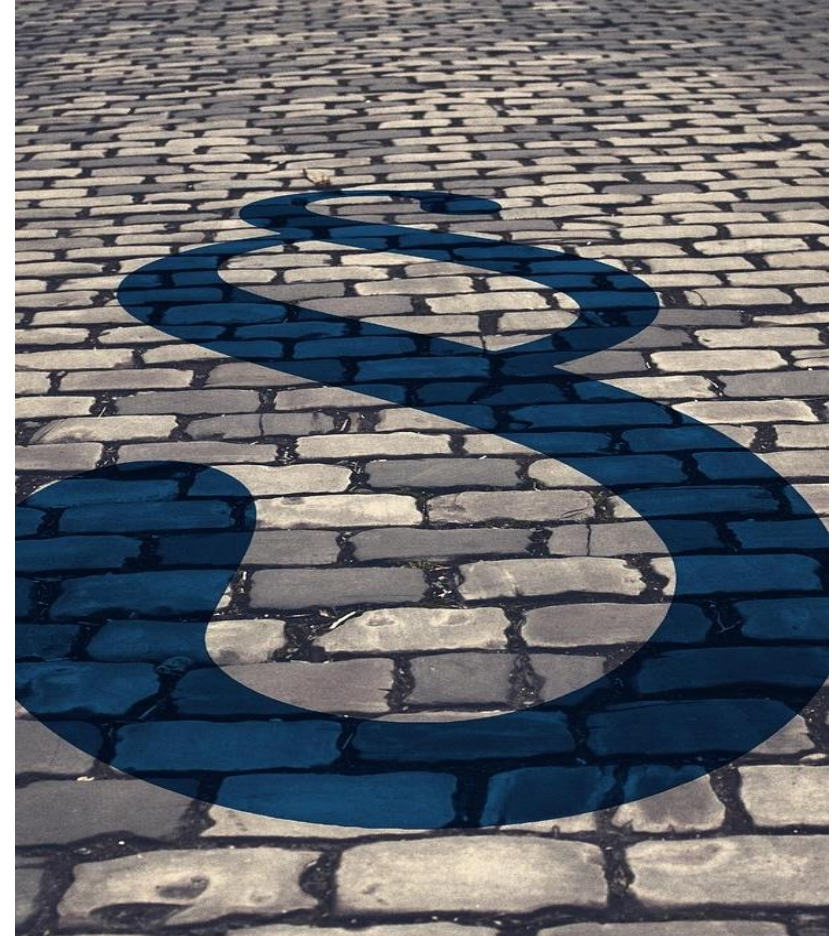

Noen sentrale bestemmelser

- § 21 *Tilsyn*: i §§ 5 til 15 i lova og forskrifter gitt med heimel i desse føresegnene. (...)

Fremhevet som viktig i forarbeidene:

- *Etterlevelse av arkivplikten i arkivlova § 5*
- *Forskrifter gitt med hjemmel i § 6 om forvaltninga av dokumentasjon og arkiv*
- Internkontroll
- Dokumentasjonsplan
- Felles system og ansvar
- Pålegg og tvangsmulkt

Internkontroll - en nøkkel i et funksjonsbasert regelverk

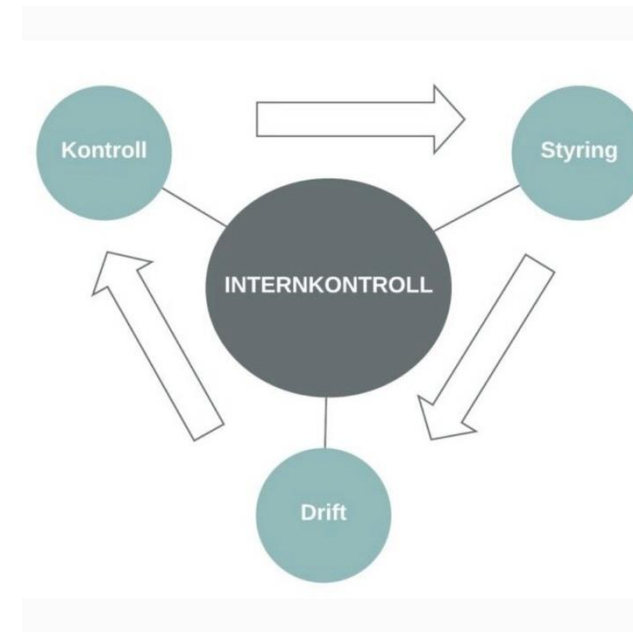
- Internkontroll er mer enn et dokument
- Internkontroll er motvekten til økt handlingsrom og måten virksomhetene viser at de har kontroll
- Handler ikke om ekstra byråkrati, men om oversikt, ansvar, systematikk
- Typiske svakheter vi ser i tilsyn: Uklart arkivansvar, manglende risikovurderinger, lite sammenheng mellom praksis og styringsdokumenter

Hvorfor vi er tydelige på internkontroll

- Funksjonsbasert regelverk krever styring
- Gir forutsigbarhet
- Avdekker risiko før tap skjer

Ikke én oppskrift

Nasjonalarkivets tilsynspolicy

- Felles retning for tilsynsarbeidet
- Tilpasset nytt regelverk
- Tilpasset forvaltningens rammebetingelser
- Tilsyn ses i sammenheng med veiledning og øvrige virkemidler

The screenshot shows the website of the National Archives of Norway. The header includes the logo and navigation links: "Offentlig forvaltning", "Innbyggere og næringsliv", "Forskere", and "Besøk og informasjon". The breadcrumb trail reads "Hjem > Artikler > Nasjonalarkivet har vedtatt en ny tilsynspolicy!". The main heading is "Nasjonalarkivet har vedtatt en ny tilsynspolicy!". The text below explains that the policy sets principles and directions for supervision work and aims to develop supervision methodology. It mentions a new functional-based rulebook and notes that the policy is adapted to the current landscape and ambitions. A photo shows a person working at a desk with a laptop and a large stack of papers. Below the photo is the sub-heading "Om Nasjonalarkivets tilsynspolicy" and a short paragraph stating that the policy provides the framework for supervision, based on the Law on Documentation and Archives and the functional-based approach.

Nasjonalarkivet

Offentlig forvaltning Innbyggere og næringsliv Forskere Besøk og informasjon

Hjem > Artikler > Nasjonalarkivet har vedtatt en ny tilsynspolicy!

Nasjonalarkivet har vedtatt en ny tilsynspolicy!

Policyen gir prinsipper og føringer for Nasjonalarkivets tilsynsarbeid og retning for arbeid med å utvikle tilsynsmetodikken. Det er tatt hensyn til at vi har et nytt funksjonsbasert regelverk, til Nasjonalarkivets egen strategi og til forvaltningspolitiske føringer. Policyen ivaretar at vi operer i et landskap med endrede rammebetingelser i offentlig sektor og tegner noen ambisjoner som forplikter:

Vi skal være utforskende med tanke teknologi, læring og metodikk. Vi skal utnytte den kunnskapen som vår tette kontakt med forvaltningen gir oss. Det vil gi verdi for resten av Nasjonalarkivet, sektoren og forvaltningen for øvrig.

Om Nasjonalarkivets tilsynspolicy

Tilsynspolicyen gir overordnede føringer for Nasjonalarkivets tilsyn. Lov om dokumentasjon og arkiv med forskrifter er et overordnet og funksjonsbasert

Tilsynspolicyen oppsummert

- **Tilsyn ses i sammenheng med veiledning og øvrige virkemidler**
- **Tilsyn for bedre dokumentasjon og forvaltning**
→ Virkemiddel for rettssikkerhet, demokrati og tillit
- **Risikobasert og målrettet**
→ Ikke «alt på én gang», treffe på risiko og bedring
- **Lærende og brukerorientert tilnærming**
→ Dialog, forklaring, forventningsavklaring
→ Tilsyn ≠ bare kontroll
- **Kvalitet fremfor kvantitet**
→ Færre, bedre tilsyn
→ Mer faglige vurderinger
→ Dele kunnskap
- **Riktige reaksjoner – forholdsmessighet**
→ Pålegg og tvangsmulkt er virkemidler, ikke mål i seg selv

Tilsyn som virkemiddel

Tilsyn er et juridisk, faglig og forvaltningspolitisk virkemiddel

- Kontroll
- Veiledning
- Læring
- Forbedring

Vi fører ikke tilsyn med «alt»

- Risikobaserte og målrettede tilsyn:
 - Der risikoen er størst
 - Der konsekvensene er alvorlige
- Der tilsyn gir størst effekt

Erfaringer fra 2025, «smalere tilsyn»

Dialog, forventningsavklaring og forståelse

- Lærende og brukerorienterte tilsyn:
- Tydelig kommunikasjon
- Forklarte vurderinger
- Relevante pålegg

God dialog gir bedre læring og etterlevelse. Varig forbedring, ikke flest mulig pålegg

Kvalitet framfor kvantitet

- Kvalitet og forholdsmessighet
- Noe færre tilsyn
- Bedre faglige vurderinger
- Riktige reaksjoner

Tilsyn skaper kunnskap – ikke bare rapporter

- Deling av kunnskap og erfaringer fra tilsyn:
- Systematisk innhenting av erfaringer
- Analyse av risikobilder
- Deling med sektoren
- Årsrapport om tilsyn er ett eksempel – ny kommer før sommeren

Veiledere til nytt regelverk

- Veiledning: mye er gjort – mer gjenstår
- Mange veiledere publisert
- Flere under arbeid
- Betydelig arbeid gjenstår

Ferdige veiledere

- Risikovurdering og fysisk sikring av arkiv
- Søknad om kassasjon av enkeltopplysninger
- Konvertering av papirarkiver
- Om bevaringskriteriene i AF § 2
- Internkontroll med dokumentasjonsforvaltningen
- Informasjonssystemer, nye muligheter
- Noark, hva nå?
- Filformater ved avlevering

→ Etablere internkontroll med dokumentasjonsforvaltningen

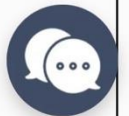
→ Veileder for konvertering av papirarkiver

→ Veileder for overføring av papirarkiv

→ Veileder for risikovurdering og fysisk sikring av arkiver

→ Veileder for virksomheter som mottar søknad om kassasjon av enkeltopplysninger

→ Veileder om bevaringskriteriene i § 2 i arkivforskriften

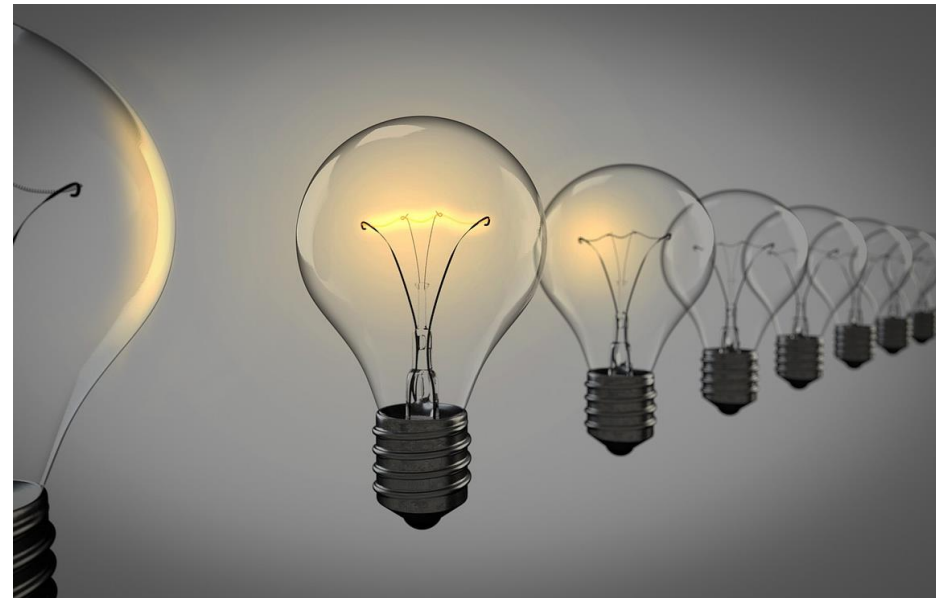

Veiledere under arbeid

- Hva skal forvaltes som arkiv
- Krav til informasjonssystem
- Felles oppgaveløsning
- Krav til informasjonssystem
- Journalføring
- Dokumentasjonsplan
- Systemskildringer
- Metadata og kvalitetsikring
- Framlegg til hva som skal bevares (stat)
- Avlevering
- Destruksjon, analoge arkiv
- Skyløsninger
- Arkiv etter kommisjoner
- Arkivbeskrivelse
- Krav til uttrekk
- ...og mye mer
- Bidra - *brukertest*

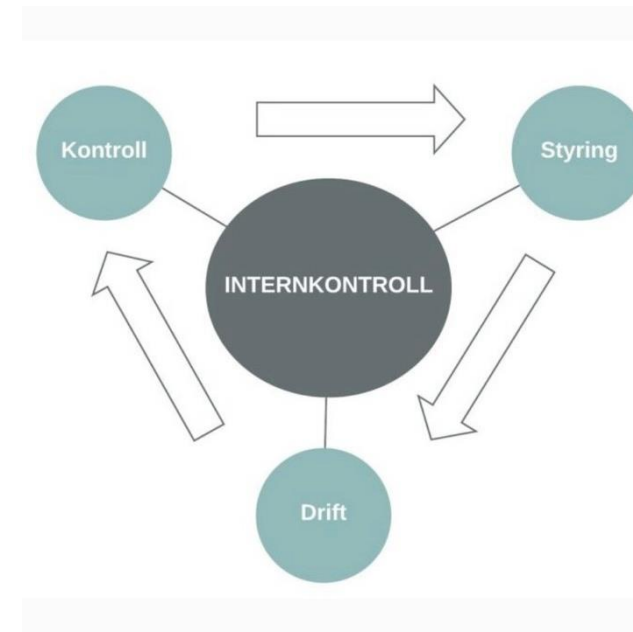
Mer veiledning – mer dialog

- Stort veiledningsbehov
- Dialogarenaer
- Erfaringsutveksling
- Kommunene er under press

Men hva betyr dette for dere nå?

- Hva bør dere i Troms ta med dere tilbake på jobb nå?
- Hva betyr regelverket for oss?
- Prioriter internkontroll
- Forankre arkiv i ledelsen
- Bruk veiledningene
- Still spørsmål

Tilsyn, veiledning og ansvar – oppsummering

- Arkiv er samfunnskritisk
- Funksjonsbasert regelverk krever styring
- Tilsyn og veiledning skal bidra til bedre forvaltning
- I et funksjonsbasert regelverk handler ikke god dokumentasjonsforvaltning om å gjøre akkurat det samme – men om å kunne forklare, styre og ta ansvar for det dere gjør

Takk for oppmerksomheten!

- *Jon Sandven, seniorrådgiver*
- *Samfunnsdokumentasjon/Arkivvurdering og tilsyn*
- [*jonsan@nasjonalarkivet.no*](mailto:jonsan@nasjonalarkivet.no)
- *Tlf. 92 61 36 41*
- [*www.nasjonalarkivet.no*](http://www.nasjonalarkivet.no)

